

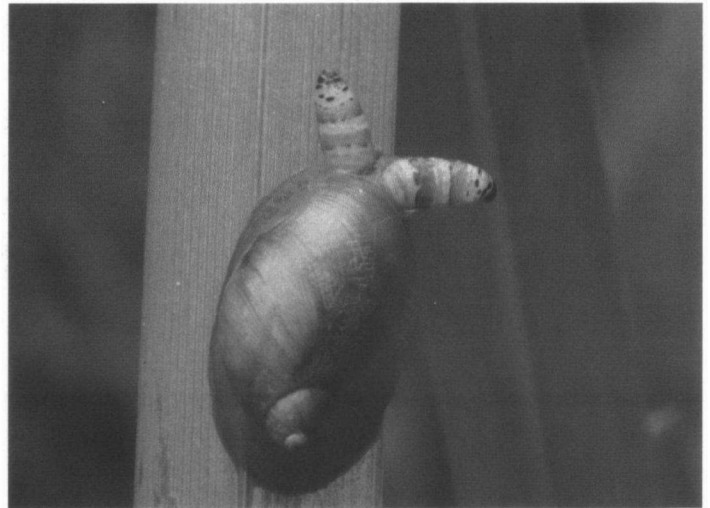
WONDERLIJKE WEZENS, PARASITISME BIJ DE BARNSTEENSLAK

Marten Zijlstra

Vaak wordt mij, als ik in het veld ben geweest, de vraag gesteld of ik nog wat bijzonders gezien heb. Mijn antwoord is dan steevast dat ik het gewone al zo bijzonder vind. Echt iets bijzonders zie ik ook niet zo vaak. Het zou dan immers ook niet meer bijzonder zijn, tenminste... niet als je regelmatig in de natuur bent. En zeldzaamheden zijn ook inderdaad zeldzaam. Maar een zeldzaamheid hoeft nog niet per definitie bijzonder en interessant te zijn. Bijzonderheden zijn er wel, maar die moet je wel zoeken of je oog moet er maar net op vallen. Juist aan de bijzondere dingen wordt meestal voorbij gelopen of men moet er op attent worden gemaakt. Soms vind je iets zonder het direct thuis te kunnen brengen. Soms ook kom je er niet uit, maar is het toch minder ongewoon dan je in eerste instantie dacht. Toch kom ook ik zo nu en dan dingen tegen waar je versteld van staat. Hieronder beschrijf ik zo'n voorval.

Afgelopen zomer was ik langs de oever van de Zwemmer bij Noordbergum insecten aan het observeren en fotograferen, toen mijn oog op een slak viel die mij vreemd voorkwam. Nu ben ik geen slakkenkenner, maar iets aan dit dier viel mij op wat ik nog nooit eerder had gezien. Niet het slakkenhuisje, maar de ogen op de steeltjes waren anders dan bij een slak gewoon is. Een slak met zulke uitpuilende ogen op steeltjes vond ik vreemd. Het leken net vliegenmaden en zo beweeglijk waren ze ook; bovendien zaten er pulserende groene ringetjes om. Juist omdat deze ogen zo beweeglijk waren viel de slak erg op. Ik heb een aantal foto's van het dier gemaakt om goed vast te leggen om te kunnen uitzoeken welke slakkensoort het hier betrof en wat de reden van dit verschijnsel zou kunnen zijn.

Na enig speurwerk in mijn uitgebreide biologische bibliotheek kwam ik erachter dat het de overbekende Barnsteenslak *Succinea putris* was, geïnfecteerd met de parasitaire worm. Daarna heb ik verder op internet gezocht *Leucochloridium paradoxum* waar de volgende omschrijving van de levenscyclus van dit dier gegeven wordt (bron: Wikipedia): Deze parasitaire

Barnsteenslak

foto: Marten Zijlstra

worm doorloopt enkele stadia die in verschillende gastheersoorten (vogels en landslakken) leven. De worm leeft in de cloaca van vogels. Eieren van de worm verlaten de vogel met de uitwerpselen en zijn met een harde wand omgeven. Wanneer de eieren in oeverland van een zoet water terechtkomen, ontwikkelen zich vrij zwemmende 'miracidia'-larven. Deze larven infecteren de in dit biotoop voorkomende amfibisch levende Barnsteenslak. Door de ongeslachtelijke voortplanting die in de slak plaatsvindt, ontstaan honderden larven ('cercariën') die zich in een langwerpige orgaan (de 'sporocyste') bevinden. Er kunnen zich verschillende van deze sporocysten in de slak bevinden. De sporocysten pulseren en vullen de tentakels van de slak zodanig dat deze ze niet meer kan intrekken. De sporocysten zijn opvallend gekleurd. Door deze kleur in combinatie met de pulserende beweging trekken zij vogels aan die de tentakels opeten. De vogel wordt dan besmet met de larven die zich in de vogel tot volwassen wormen ontwikkelen. Deze wormen planten zich seksueel voort.

De levenscyclus van deze parasiet lijkt hiermee veel overeenkomst te hebben met de leverbotziekte waarmee schapen nogal eens besmet zijn. Verder zoeken op internet leverde een paar interessante filmpjes op. Wilt u deze ook bekijken, surf dan naar YouTube en zoek daar op 'Zombie

snails', *Leucochloridium paradoxum* of *Leucochloridium macrostoma* om dit wonderlijke verschijnsel zelf te aanschouwen. U zult merken dat de vogels actief door een worm worden verleid om te worden opgegeten. Een worm die een vogel verleidt, als dit geen opmerkelijke bijzonderheid is... ook u zult versteld staan.

Marten Zijlstra, Lauermanstraat 22, 9251 BB Burgum, tel: 0511-462637, e-mail: marten.zijlstra@chello.nl
